

به رده و امبوونی په راو زخستن قهیرانی به ها . کښه بنچینه یی ئینسان ... سمک محمده

له مانای زار او هکوه ده ست پښه کم که بچی په یوه ندی به په راو زخستنه وه هیه، به ها به و اتای قیم دت به عره بی، وشه یه کی لاتینی به بنه ما فلسفه فیه کی، له ریشه وه له وشه بنه ما ره فتاریه کانه وه ها تووه که کښه مه گه وه کو پښه ور کاری پښه دکات، واته به پښی ئو ته رازووه ی ب دیارده و شته کانی داناوه و به وه ش ئینسان هډه س ننگ ښ، هه بهت پښه وره کesh به پښی ئو بنه مایانه ی که به ه ند وهرگیراون، یان به لاگیری و یان به عقی کی کښه نو ښه رایه تی کراون، به پښه وانه وه یان ئو تر په راو زده خات و یان خای په راو زده خات.

له ښوان به های ئینسانی و به های با که چه ند پښه ناسه یه کی هیه، شتک نه ماوه ناوی به های ئینسانی بښت، به ام که دهرده شه له سره نموونه ی با ای ئیدی لژییه کان ده کر، هډه کی سوور دیاری ده کر ټ و وه کو موقه دهس ته ماشا ده کر، ئه مه سره تای نه مانی به های ئینسانی یه، له به رامبه ردا سره هډانی به هایه کی دیکه ی پیرز، چونکه ئه م ئینسانه دروستکراوه ی ئستا به بښه خداوه ندی خای و به بښه نموونه ی با ای خای ناتوان ښه بکات و ناتوان و امی پرسیاره کانی خدا و هه قیقه ت و چاکه کاری بداته وه و له په نایدا بژی، ئه م دځه دروستکراوه که سه نته رکی بښه به ها داناوه، تا کو هه موو شته کانی تر ه ئینسانیشه وه له که نار ئه ودا بووه ستن، هډه کی با ای ه که ته کن لژیایه و بښه نه هډه شتنی ئیراده و به های ئیراده گره ټییه، بښه ناتوان ښه ره خنه لښگر، له باشتین حا ه ټیشدا که ره خنه ده گرت له کوا ټی ده یگر، نه ک له و هډه با ای ه که ئاراسته ی ده کات.

هه بهت وه کو باسم کرد له دهره وه ی به های با، شتکی دیکه ی هاوچه رخ هیه، ئه ویش ته کن لژیایه که مه ودا یه کی خسته ښوان کښه و پښه ویستییه دیاره کان، ئه مه ش دوا ی ئه وه هات که عه قلانییه ت گرینگی به م ستای ه به هایه دا، هه روه ها گرینگی ئه م گډانه ش به پله یه که نه یه شت و دژی هه موو ئا گډه کی ریشه یی بووه وه که دوا جار ئاراسته شی گډی، ئه م دځه کارکی کرد که ئه م چه رخی ئستا داوا بکات بگه ټه وه بښه توانا کانی ئینسان به سروشتی خای، به ام به

که رهسته گه لـك كه ديسان به ره می ته كنـلـژیا و عه قلانیهت بوو، رـگهی نه داو نموونه یه کی دیکه ی باـای ته كنـلـژی خوـقاند، بـیه سهره نجام ئو به هایانه ی نه هـشت كه ئینسان وه کو مهرجی ژیا نی شایسته ته ماشای ده کرد، سهره نجام په راوـزخستنی هـر نه ته وه و کولتوور و رـشـبـیریـهـك له ئه نجامی نه هـشتنی ئو به هایانه وه سهریه هـدا.

تا کو ئوکاته ی ئینسان نه بوو بوو به سه نته ری ده سهـات له سهر زه وی و خـی لـنه گـابوو، بهـشـك لهو به هایانه ما بوون كه دـنه وایان ده دایه وه، یان وـامـك بوون بـقهیرانه سرووشتی و ناسرووشتیه کان، دواتر که وته ئو شوـنه وه که گوايه هـشیاری ئامانجه سهره کیه که یه بـبه سه نته ر بوونی، بهـام ده رکه وت که جوانکردنی هـشیاری له گهـخودی هـشیاری موزه یه ف جیاوازی هه یه، بهو مانایه ی که ویزدانـك بخوـقـنـد به خته وهر بوو بهو یه کسانیه ی کـمه گه کان که تائـستاش بهـخـیه وه نه یبینیوه، ئه مهـش له پـناو بزرکردنی خودی هـشیاری بوو که به مانا فراوانه کی نه مانی به هایوو، له بهرامبه ریشدا ناوهـنـانی بـسهره هـدانی به دیارخستنی فکر و وجود و هه لپه رستی خودی بوو، ئه مهـش وای کرد که نـوانگیریه کان له نـوان شعور و بـشعووری به رده وام نه مـند، هـربرت مارکوز. الانسان ژو البعد الواحد. ترجمه. جورج گرابیشی. دار الاداب ل112. ئه مهـش ویزدانی له ماندووبوون و مه ترسیه کان دوورخسته وه، ههروه ها رـشـبـیری گه لانیشی هـمژی که بووه هـی هه ژاری و گهـانه وه بـکـمه گه ی پیشه سازی بـپیشه یی سرووشتی که ئه مه به لوغزی ههـه که داده نـر، ئه مه په راوـزـك لهو په راوـخستنه ی که ستراتیژ بوو نه ك ته کتیک.

نیچه له کتـبی ئاوا بوونی بته کاند ئو ئیراده یه دابه شی سهر ره وشت و توانای هـشیاری کرد، ههروه ها پـیوایه نه خـش و لـدراوه کان، “وه هنی به هایی بـنوخوازی له ره وشت و هونه ر و دین و زانست و مه عریفه دا هه یه، یان له له نـوان تـکچوونی جهسته یی و ئه خلاقیدا هه یه، ئه مه هیچ جیاوازیه کی نیه له نـوان که سـك ره وشتی نیه و که سـکی تر له رووی فیسـیـلـژییه وه که مئه ندامه، ئه وهـش به سهر چینه کاند دابه شده کات، له کاتـکدا ئینسان ههـی ته وه ده دات که له هه موو رووداوـك مانایه ك یان ئه زموونـك بدـزـته وه، که چی ئو مانایه به هـی نه بوونی ئیراده وه نا ئاماده یه و هیچ ئامانجـکی نیه، بـیه ئینسان به ته نها ده مـند ته وه لهو ژیا نه ی که هیچ به هایه کی تیانیه، به رده وام بوونی جیهانیش به بـها و بـمانا و بـئامانج، خراپترین حاـه ته له نه بوونی به ها.” جمال مفرج. ازمه القيم من المازق اخاقلایات الی جمالیات الوجود. دار العربیه للعلوم الناشرین. منشورات الاختلاف ص44.

که چی جیل دـلـز سه بارهت به نیچه پـی وایه ئیراده ی هـز له باـها تن

و به دوايه كداها تنه له ره گهزي بهرهمهـنـانـي جياوازي چهنـدـتـي و ره گهزي بهرهمهـنـانـي جياوازي چـنـهـتـي، لهـنـوان هـردوـكيانـدا يهـكـيان باـدهـست دهـبـت و ئهـويـتر ژـردهـست، بهـوپـيـهـي كه چالاكي هـركامـيان لهـنـوان ئهـرـنـي و نـهـرـنـيدايه، هـر لهـوـشـدا دـلـلـز ئهـوه شـيدهـكاتـهـوه كه بـچـي ئهـو پـرسـيارانه بهـردهـوام دهـبن و يهـكـيان دهـكات بهـچالاك و ئهـويـتر ناچالاك. لـرهـوه ماناي بهـهاي نوـ رهـخنـي لـدهـگـير، چـونـكه زاراوهـگـهـلي دادپـهـرهـوي و ئـيـسـتـاـتـيـكا و چاـكهـكـاري لهـبارـهـي بـكهـري نوـپـهـوه دهـسـتـپـدهـكات، لهـكاتـكـدا هـيچ كام لهـو زاراوانه بهـمانا بهـهايـهـكهـي كاري پـنـهـكـراوه، بـگـره قـپـكـراوهـتهـوه و كـتايـيان بهـهـقيـقهـتي بهـرهـهـنده ئـيـراـدهـيـهـكهـي هـناوه، ئهـويـش ئهـوكـاته دـهـردهـكهـوت كه ئـيـراـده پـوچ بـتهـوه و لهـبرـي ئـيـراـده قـسـتنـهـوي هـلـومـهـرجهـكانه.

بهـها شـتـكـي نـهـبـيـنـراوه چ لهـاي كهـسي خوـنـهـوار و چ لهـاي كهـسي نهـخوـنـهـوار، بهـكو شـتـكـه پـهـيـوهـندي به ئـيـدـراكي هـهـسـتهـكـيـهـوه هـهـيه، ئهـگـهـر كهـسـكـ لهـهـر پـلهـو پاـيهـيـهـكي كـمـهـايـهـتي و سـيـاسـي و ئايـيني و هـتـد بـ، هـهـست نهـكات شـتهـكان بهـهايـان لهـدهـسـتـچـوه، هـهـست ناكات ژيان چ ئاراسـتهـيـهـكي وهـرگـرتـوه و چارهـنوـوسـي ئـيـنـسان بهـرهـو كوـ مل دهـنـ، بـيـه كه نهـخـش دهـكهـو يان دهـكهـوتـه پـلهـيـهـكي خوارتر لهـ ئابوري و ژيانـي كـمـهـايـهـتي و هـهـست دهـكات مافي خوراوه، ئهـوكـات هـهـست دهـكات ئـيـنـسان دووچاري نهـخـشي بووه بهـلهـدهـسـتـدانـي بهـها بـ شـتهـكان و نهـريـتي ئـيـنـسانـي، ئهـمه له قـناغـهـكاني رابـردـوي مـژووش دووباره بـتهـوه و ئهـزموون كـراوه، بهـام ئهـزموونـهـكه جياوازي هـهـيه “فـهـلسـهـفه لهـسـهـردهـمي رـشـنگـهـريـدا له رـژـئاوا، رـقـكـي هـنايه كايهـوه كه بانگـهـوازي بـ دهـكـرد لهـرـگـهـي دژه سـيـسـتمـي كهـنـيسـاوه، ئهـو جهـنگـي لهـنـوان بانگـهـشـي ئازادي و تاكـگـهـرايي و مهـزهـب و شـونـاس، تائـسـتا كه 200 ساـه بهـردهـوامـي هـهـيه، ئهـم فـهـلسـهـفهـي پـيـوايه هـموو ئـيـنـسانـكـ لهـتهـواوي دونيا ئايـين پهـروهـره، بـيـه ئـيـنـسان دهـتـوانـ سـهـرـبهـخـي خـي رابـگـهـنـت له ئايـين، هـهـروهـها بهـتهـنها بژي، بهـام پـچـهـوانـهـكهـي راسـت بوو، چـونـكه ئهـوي ئـيـنـسانـي ترسانـد (ئايـين و نهـريـتي ئايـيني) بوو لهـناو سهـنـتهـري ئايـينهـكانـدا هـم له پهـرستاگان و هـم لهـنـو كـمـهـگـهـخـي كه گوتاري ئايـين بهـسـهـريـدا زاـ بوو، هـهـروهـها لهـهـموو كارو كـردهـوهـكاني رـژانه رهـنگـيدا بـوه، جياوازي بـچـينهـيـي نـوان تـيـري رـشـنگـهـري و تـيـري ئوسـوي له دونيادا، ئهـوهـيه كه يهـكهـميـان جهـخت له هاوبهـشي دهـكات لهـنـوان هـموو بهـشهـريـهـتـدا، هـهـروهـها تاكو بهـرقـهـرار بووني ياسا و دهـسـتـوور تاكو ئهـرك و ماف ديارـي دهـكات، ئـيـنـسانـيش بهـگـشتـي بهـبـ لهـبهـرچاوگرتني رهـگـهـز و نهـژاد و زمان و رهـنگ و چين و هـتـد بـ منـهـت

ده بـ بهرامبەر ئهو سه نتهره ئاينايانه، ههروهها ئهويتر جهختي لهسەر تايبه تمه نـدى ته رهسەنايه تي و ئاينى و زمانهوانى و هتد دهكات، بـ ئهوهى كـشه مهزه بهى و ئاينى و نه تهويه بهكان بهردهوام بن" حسن العودات. النهجه و الحدايه، بين الارتباك و الاخفاق. دار الساقى. بيروت لندن. سنه 2011. ص51. ئهمهش به پـى قسهى داريوش شايجان بـ (بههائى رـشنگهري بـخـى بههائيهكى كهونييه، ناتوانـ له نـو مافه ئيسلاميهكان و مافهكانى هيندـسيهكان و مافه كـنفـشهكان هه بـ، بهـكو له نـو مافه كهونييهكاندا ههيه، مافيش بهسەر هه مو ئينسانـ كـدا پراكتيك ده بـ لهههه شوـنـكـ بـ، بـيه ئهمه نهيتوانـ تايبه تمه نـدى ته رـشـنبـيرى و هـشـيارى ئهوانى تر، بـ نموونه گواستنهوهى ئاسى بوون، بـ به ئوسوـى بوون و توندـهوى، كهواته با رـشـنگهري ههه لهو بـوايهدا بووبـت كه ئينسان جهوههري دونيايه و سه نتهري درووستكهري چاره نووسه، بهـام دهركهوت كه ههـچـوونهكانى هـزـكى ترسناكتره له تـفـان و توـهـبوونى سرووشت، بـيه لـرهدا ئينسان نازانـ چاره نووسى خـى بپارـزـ، كاتـك كه لهژـر كاريگهري ئاين و كولتوور توـه ده بـ، ئهوهى كه ئـستا ده بينرـت و ههستى پـده كـ له ئاستى سياسى و ئابورى و ته ندروستيدا لههه موو جيهان، ئهو جياوازيهيه كه نهيتوانـ ئينسان بهيهك ئاراسته دا ببات، ئهمه ترـپـكى باب ته پـشتـگوـ خـستنى بههائيه لهلاى ئينسان، ههه ئهم پـشتـگوـ خـستنهش بوو رـگهـى لهوه گرت خـى خـى پـهراوـزـ بخت.